

การวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธในจังหวัดเชียงราย ANALYSIS OF A PATH FOR TOURISM ON THE BASIS OF THE BUDDHIST WAY IN CHIANG RAI PROVINCE

พระอธิการยอด ปญญาวชิโร (คำหล้า)

Phraatikanyod Punyawachiro (kamla)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เชียงราย

thanit_loonlawan@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย 2) เพื่อศึกษาการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย 3) เพื่อจัดทำชุดความรู้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Reserch) เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร (Document) และจากการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า

1) เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย พบว่า จังหวัดเชียงรายเป็นสถานที่การท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเชิงนิเวศ, เชิงสุขภาพ, เชิงกีฬา, เชิงประวัติศาสตร์ และเชิงศาสนา วัฒนธรรม ดังมีเส้นทางดังนี้คือ เส้นทางที่ 1 เส้นทางสายแพ "จิบกาแฟแช่กระเพรา" เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยววิถีพุทธ วัฒนธรรมและชุมชน เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยววิถีเชียงราย – วิถีชุมชน

2) การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย พบว่า มีการจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัด และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย ตลอดจนมีการอนุรักษ์พุทธศิลป์วัฒนธรรมการท่องเที่ยว

3) การจัดทำชุดความรู้เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิพุทธ ในจังหวัดเชียงราย พบว่ามีการจัดทำแผนผังการท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของแผ่นพับ โบว์ชาร์ โปสเตอร์ หนังสือ ทั้งเป็นรูปแบบออนไลน์ และออฟไลน์ เป็นการประชาสัมพันธ์เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวิพุทธในจังหวัดเชียงราย
คำสำคัญ : เส้นทางท่องเที่ยว; เชิงวิพุทธ; จังหวัดเชียงราย

Abstract

The objectives of this article are 1) to study the path of Buddhist tourism in Chiang Rai Province, 2) to study the management of Buddhist tourism routes in Chiang Rai Province and 3) to create a knowledge series on the Buddhist tourism path in Chiang Rai. This is the qualitative research, collecting data tools were from document and interviewing. The research result was found that;

1) the path of Buddhist tourism in Chiang Rai Province where is a tourist destination whether ecological, health, sports, historical, religious and cultural, as follows: route 1. coffee route "Chip Café Share Ga Friend (coffee drinking with friends)", route 2. Buddhist tourism Route, culture and community Route and 3. Chiang Rai way of tourism - community way.

2) The management of Buddhist tourism routes in Chiang Rai Province was found that there was a learning resources management and development of the temples where were tourist attractions in Chiang Rai Province as well as preserving Buddhist arts and tourism culture.

3) Creation of a knowledge series on the Buddhist tourism path in Chiang Rai was found that the tourism map was prepared in the forms online and offline of pamphlets, brochures, posters, books, in order to promote the path of Buddhist tourism in Chiang Rai.

Key Words: Tourism Path, Buddhism Way, Chiang Rai Province.

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในปัจจุบันเป็นอุตสาหกรรมที่มีศักยภาพและมีการเติบโตสูงเป็นอันดับสอง สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างมหาศาลทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีแนวโน้ม จะเติบโตขึ้นเรื่อย ๆ จากรายงานประจำปีของ WTTC พบว่า ในปี พ.ศ.2559 การท่องเที่ยว และการเดินทางสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้ถึงร้อยละ 10.20 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ของเศรษฐกิจโลก และคาดการณ์ว่าจะมีสัดส่วนถึงร้อยละ 11.40 ของผลิตภัณฑ์มวลรวม ของเศรษฐกิจโลกในปี พ.ศ. 2570 ศักยภาพและความสำคัญของการท่องเที่ยวนี้ สามารถสะท้อนให้เห็นได้จากการจ้างงานใน อุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่มีมากถึงร้อยละ 9.60 ของการจ้างงานทั้งหมด (กรมการท่องเที่ยว, 2561 : 14)

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจ ของประเทศไทยเป็นอย่างมาก และยังคงมีศักยภาพและโอกาสทางการท่องเที่ยวมากมาย เช่น ความหลากหลายของทรัพยากรธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละพื้นที่ โดยในปี 2562 มีจำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางท่องเที่ยวภายในประเทศจำนวนทั้งสิ้น 166.84 ล้านคน-ครั้ง มีรายได้จากการท่องเที่ยว 1.08 ล้านล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 1.18 จากช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมาปัจจัยสนับสนุนให้การท่องเที่ยวเจริญเติบโตเนื่องมาจากมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว การยกเว้นค่าธรรมเนียมฯ VOA ส่งผลต่อการขยายตัวของนักท่องเที่ยวต่างชาติในภูมิภาคเอเชีย และความร่วมมือของภาครัฐและภาคเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบสอดคล้องกับแนวโน้มการท่องเที่ยวในปี 2563 ซึ่งการท่องเที่ยวที่เป็นมิตร กับสิ่งแวดล้อมมีโอกาสได้รับความนิยมมากยิ่งขึ้น (กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา, 2562 : 12)

ในปี 2563 ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย ซึ่งมีรายได้หลักมาจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทำให้ภาครัฐและภาคเอกชนตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กำหนดทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวและวางยุทธศาสตร์ที่มุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ถึงความสำคัญในการท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง โดยมีเป้าหมายเพื่อการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ (Responsible Tourism) ร่วมมือกับภาคเอกชนในการลดการใช้พลาสติกในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวให้ลดลงร้อยละ 50 ภายในปี 2563 ลดขยะพลาสติกที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง (Single-use plastics) อาทิเช่น หลอด ฝาครอบแก้ว ถัง กล่องอาหาร

ทดแทนการใช้พลาสติกด้วยภาชนะที่สามารถใช้ซ้ำได้ เช่น การใช้ถุงผ้า กระบอกน้ำ กล่องข้าวพกพา หลอดดูดน้ำจากวัสดุธรรมชาติ การใช้ผ้าเช็ดหน้า เพื่อลดภาระในการกำจัดให้กับแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนช่วยรักษาความสวยงามให้คงอยู่อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับบริษัทผู้ให้บริการสำรองห้องพักผ่านทางออนไลน์โอโกต้า (Agoda) คาดการณ์ว่านักท่องเที่ยวต้องการเลือกการเดินทางท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้พฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไปและชัดเจนมากขึ้น คือ การหันมาวางแผนการท่องเที่ยวและเดินทางด้วยตนเอง ในกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบอิสระ (FIT-Foreign Individual Tourism) อันเนื่องมาจากความสามารถ ในการเข้าถึงบริการและข้อมูล เพื่อใช้วางแผนการท่องเที่ยวสามารถกระทำได้ด้วยตนเอง ส่งผลให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ต้องมีการปรับตัวอย่างต่อเนื่อง (พระครูปริยัตติกิตติธำรง, รศ.ดร., 2563 : 25)

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวที่มีรายได้หลักมาจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้กำหนดวิสัยทัศน์ในปี 2560-2564 คือการเป็นผู้นำในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยม (Preferred Destination) อย่างยั่งยืน และให้ความสำคัญต่อเรื่องการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ ซึ่งเป็นเครื่องมือในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปอย่างยั่งยืน โดยได้จัดโครงการเพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการในธุรกิจท่องเที่ยว สถาบันการศึกษา หน่วยงานต่างๆ และประชาสัมพันธ์ต่อประชาชนและนักท่องเที่ยวทั่วไป ได้ตระหนักถึงคุณค่าของพื้นที่ ใส่ใจ ร่วมกันรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยมีโครงการ 7 Greens Concept ได้แก่ 1) Green Heart: หัวใจสีเขียว หัวใจที่เคารพ ในวิถีแห่งธรรมชาติ ตระหนักและศรัทธาในพลังอันยิ่งใหญ่ ทุกคนที่อยู่ในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งระบบ ต้องสร้างทัศนคติ ความรู้สึกนึกคิด การรับรู้ และตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งแวดล้อม และภัยคุกคามจากภาวะโลกร้อนที่มีต่อการท่องเที่ยว 2) Green Logistics: รูปแบบการเดินทางสีเขียว คือวิธีการเดินทางไปสู่จุดหมายปลายทางที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หมายความว่า วิธีการเดินทางต้องเน้นการประหยัดพลังงาน การใช้พลังงานทดแทน การลด การปล่อยก๊าซเรือนกระจก และช่วยรักษาสีเขียว เช่น ใช้ระบบขนส่งมวลชนอย่างคุ้มค่า ขี่จักรยานแทนการขับรถ 3) Green Attraction: แหล่งท่องเที่ยวสีเขียว แหล่งท่องเที่ยวต้องมีการบริหารจัดการตามกรอบนโยบาย และการดำเนินงานในทิศทางของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการประสานการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวกับสภาพดั้งเดิมของแหล่งไว้ให้ได้ ภายใต้การจัดการที่มีประสิทธิภาพ 4) Green

Community : ชุมชนสีเขียว แหล่งท่องเที่ยวชุมชนทั้งในเมืองและชนบท ต้องมีความรู้ที่จะบริหารจัดการการท่องเที่ยวในทิศทางที่ยั่งยืน พร้อมทั้งจะดำเนินงานที่เน้นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ที่สำคัญต้องคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและวิถีชีวิตอันเป็นอัตลักษณ์ของชุมชน 5) Green Activity: กิจกรรมสีเขียว กิจกรรมที่ทำได้เพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน ที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นขี่จักรยาน ปีนเขาดำน้ำ 6) Green Service : การบริการสีเขียว รูปแบบการให้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวแขนงต่าง ๆ ที่สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวด้วยมาตรฐานคุณภาพที่ดี เลือกใช้วัตถุดิบที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สิ่งเหล่านี้รวมถึงการจัดระบบบำบัดของเสีย ขยะ สิ่งปฏิกูลที่เกิดจากนักท่องเที่ยวด้วย 7) Green Plus: ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยวธรรมชาติ หรือเป็นเจ้าของกิจการธุรกิจการท่องเที่ยวต้องมีกิจกรรมหรือการบริจาคให้คืนกลับแก่โลกใบนี้ด้วย ด้วยความเต็มใจ และมุ่งหวังให้สร้างสิ่งแวดล้อมที่ดี และโครงการอื่นๆ ร่วมกับพันธมิตร อาทิ โครงการ Upcycling The Ocean Thailand/Amazing Thailand Go Local : เที่ยวท้องถิ่นไทย ชุมชนเติบโตใหญ่ เมืองไทยเติบโต Creative Tourism (การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์) การนำผลงานที่ได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทย คือ ชุมชนคลองแดน อำเภอระโนด จังหวัดสงขลา มาทำ Model การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เพื่อเป็นต้นแบบให้กับชุมชนท่องเที่ยวอื่นต่อไป (คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย, 2561 : 21)

กลุ่มจังหวัดภาคเหนือเป็นที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงทั้งในระดับชาติและนานาชาติและเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงไปยังกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคุ่มแม่น้ำโขง ปัจจัยดึงดูดการท่องเที่ยวภาคเหนือ ได้แก่ จุดเด่นด้านแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติ ป่าเขา ศิลปวัฒนธรรม และความเป็นมิตรไมตรีของคนในพื้นที่ จำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดรวมชาวไทยและชาวต่างชาติที่มาเยือนภาคเหนือ มีทั้งสิ้นประมาณ 7.05 ล้านคนต่อปี นักท่องเที่ยวที่มาเยือน กลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ที่มีสัดส่วนสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 65 หรือคิดเป็นจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 4.5 ล้านคนต่อปี โดยส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่สำคัญได้แก่ ยุโรป (เยอรมัน ฝรั่งเศส สหราชอาณาจักร) ร้อยละ 46 เอเชีย (ญี่ปุ่น ไต้หวัน สิงคโปร์) ร้อยละ 22 และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 15 รายได้จากการท่องเที่ยวประมาณ 1 ใน 4 เป็นการซื้อสินค้าและของที่ระลึกแต่มีแนวโน้มลดลงต่อเนื่อง สาเหตุส่วนหนึ่งเป็นเพราะการสร้างสรรคผลิตภัณฑ์ยังไม่สอดคล้อง

กับความต้องการของนักท่องเที่ยว สัดส่วนรายได้จากค่าที่พัก ค่าอาหารเครื่องดื่ม และค่าบริการเดินทางท่องเที่ยวภายในจังหวัดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้การวิเคราะห์ ProductChampion/CriticalIssue ของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือได้นำจุดแข็งของผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพหรือปัญหาหลักที่เป็นจุดร่วมของแต่ละจังหวัดไว้ด้วย กล่าวคือ ในด้านการท่องเที่ยว จุดร่วมของกลุ่มจังหวัดคือ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและวัฒนธรรม แต่ละจังหวัดอาจมีจุดเน้นอื่นที่แตกต่างกัน เช่น เชียงใหม่มีจุดเน้นเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ธรรมชาติและสุขภาพ เชียงรายมีจุดเน้นคือการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม แม่ฮ่องสอนเป็นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ธรรมชาติและผจญภัย ลำพูน เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม และลำปางเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวิถีชุมชน สำหรับด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทุกจังหวัดในกลุ่มมีจุดร่วมที่เหมือนกันคือทรัพยากรธรรมชาติและการลดมลพิษทางสิ่งแวดล้อม ไฟป่าและหมอกควัน ส่วนด้านการค้าการลงทุนนั้น เป็นเรื่องที่ค่อนข้างกว้าง และถือว่าเป็นจุดเด่นของกลุ่มจังหวัดภาคเหนือ ในภาพรวม โดยมีศูนย์กลางที่จังหวัดเชียงใหม่ และลำปางมีจุดร่วมคือเป็น Landlogisticsอย่างไรก็ดี บางจังหวัดอาจจะไม่มีจุดร่วมที่เด่นชัด แต่อาจจะมีสินค้าที่สร้างรายได้ที่สำคัญของกลุ่มจังหวัด เช่น จังหวัดลำพูนมีหัตถกรรมผ้าไหม จังหวัดแม่ฮ่องสอนมีการค้าชายแดน เป็นต้น

บทความวิจัยนี้นำเสนอเกี่ยวกับการวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดล้านนา เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดล้านนาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย
2. เพื่อศึกษาการจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย
3. เพื่อจัดทำชุดความรู้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่องนี้ได้มีการทบทวนวรรณกรรม ดังนี้คือ

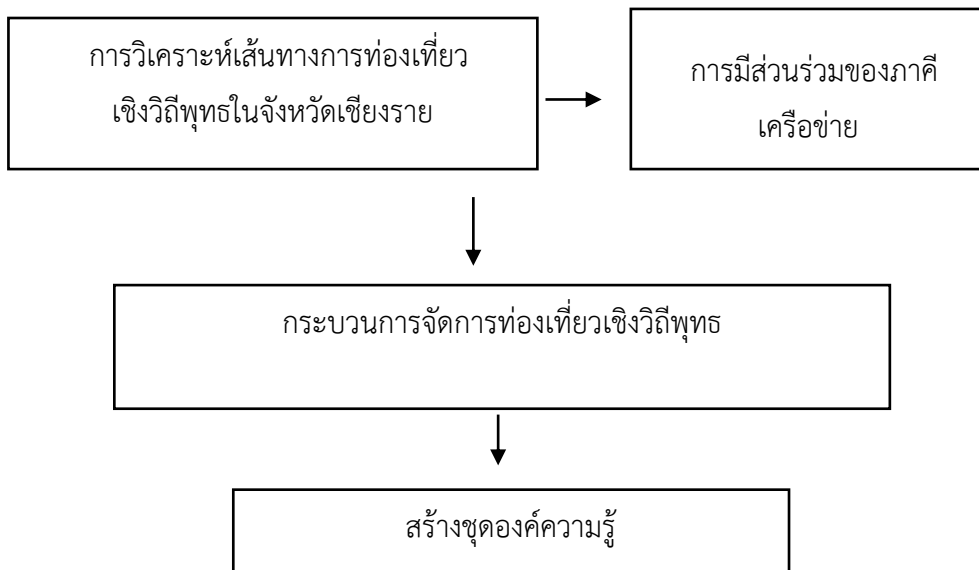
1. พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต) ได้กล่าวถึง แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา พบว่า การพัฒนาสังคมไทย จึงเป็นเรื่องจำเป็นและสิ่งที่สำคัญยิ่งต่อสังคมความเป็นอยู่ของคนในทุกยุคทุกสมัย และทุกระดับชั้น จึงต้องมีการพัฒนาสังคมคนควบคู่กันไป เพื่อให้คนในสังคมมีความเข้มแข็งทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยการพัฒนาด้วยการประพฤติปฏิบัติอยู่ในกรอบของศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรมอันดีงามของสังคม และดำรงชีวิตอยู่บนพื้นฐานแห่งสัจจะธรรมหรือความจริงใจ ไม่หลงมกมาย มีความเพียงพอ รู้จักช่วยเหลือเกื้อกูลเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน มีความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีความเป็นปึกแผ่น และมีความสามารถพึ่งตนเอง และดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และร่มเย็นสืบไป

2. กรมศิลปากร ได้กล่าวถึง แนวคิดการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม พบว่า ประเทศต่างๆ รวมทั้งประเทศไทยกำลังอยู่ในระบบ “เศรษฐกิจใหม่” (New Economy) ที่มีการใช้ประโยชน์จากปัจจัยการผลิตประเภท “สารสนเทศ” (Information) และ “ความรู้” (Knowledge) ตลอดจนการส่งเสริมให้สังคมมีนวัตกรรม เพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขันระหว่างประเทศ (National Competitiveness) ส่งผลให้สังคมในระบบเศรษฐกิจใหม่มีการมุ่งพัฒนาไปสู่ “สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้”

3. ธงชัย สมบูรณ์ ได้กล่าวถึง แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยว พบว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวมีจุดเน้นประการหนึ่ง คือ การมุ่งพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยวทั้งระบบ และส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวและได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ และการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิด/ทฤษฎี โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

กระบวนการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธในจังหวัดเชียงราย สามารถสรุปได้ดังนี้คือ

1) ศึกษารวบรวมเอกสารแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวทั่วไป ทฤษฎีการรับรู้และการเรียนรู้ ทฤษฎีแรงจูงใจทางการท่องเที่ยว ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคมแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนา

2) เก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบและกระบวนการพัฒนางานวิจัยโดยสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key Informants) จากการมีส่วนร่วมของหน่วยงานทั้งภาครัฐ และภาคเอกชน เพื่อสรุปประเด็นการนำไปสู่การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

3) สนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประวัติศาสตร์ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านประเพณีและวัฒนธรรม ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เพื่อระดมแนวคิด มุมมองที่มีผลต่อการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และนำไปสู่การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อให้ได้มาซึ่งรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้คือ

- 3.1 ศึกษาจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 3.2 ลงพื้นที่สำรวจข้อมูล
- 3.3 ประชุมสนทนากลุ่มย่อย
- 3.4 วิเคราะห์ข้อมูลทั้งจากเอกสาร และ จากการประชุมกลุ่มย่อย
- 3.5 สรุปผลการวิจัย
- 3.6 นำเสนอผลการวิจัย

4) เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อหาข้อมูลสรุปในเชิงสถิติจากการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อนำไปสู่การประมวลผลข้อมูล และศึกษาเชิงความสัมพันธ์ถึงมุมมองของ รูปแบบและวิธีการ การท่องเที่ยวเชิงพุทธของวัดพระแก้ว จังหวัดเชียงราย ซึ่งเก็บรวบรวมจากแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทางด้านพระพุทธศาสนา ปรากฏท้องถิ่น ผู้นำชุมชน

5) สรุปผลการวิจัยที่ได้คือ ได้ชุดความรู้เกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในกลุ่มจังหวัดเชียงราย

6) นำเสนอผลงานวิจัย ทั้งในระดับชาติ และนานาชาติ

ผลการวิจัย

เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย พบว่า จังหวัดเชียงรายเป็นสถานที่ การท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นเชิงนิเวศ, เชิงสุขภาพ, เชิงกีฬา, เชิงประวัติศาสตร์ และเชิงศาสนา วัฒนธรรม ดังมีเส้นทางดังนี้คือ เส้นทางที่ 1 เส้นทางสายแพ "จิบกาแพแซร์กะเฟรน" เส้นทางที่ 2 เส้นทางท่องเที่ยววิถีพุทธ วัฒนธรรมและชุมชน เส้นทางที่ 3 เส้นทางท่องเที่ยววิถีเชียงราย – วิถีชุมชน แหล่งเรียนรู้ที่มีสิ่งสำคัญภายในวัดอยู่ ก่อนที่จะมีการพัฒนาวัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ วัดพระแก้ว วัดพระสิงห์ วัดพระธาตุผาเงา และวัดพระธาตุดอยตุง โดยสิ่งสำคัญอันเป็นอัตลักษณ์ของ

วัดข้างต้น ได้แก่ พระพุทธรูปโบราณ และพระเจดีย์ศักดิ์สิทธิ์ วัดในกลุ่มแรกนี้มีแนวคิดในการพัฒนา
วัดให้เป็นวัดของชุมชน เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ธรรมะและวัฒนธรรมท้องถิ่น การสร้างศาสนสถาน
ภายในวัดให้ลือไปกับศิลปะล้านนา

การจัดการเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย พบว่า มีการจัดการแหล่ง
เรียนรู้ของวัด เช่น วัดที่มีการพัฒนาเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธจะนำเสนอเนื้อหาให้นักท่องเที่ยว
ที่ประกอบด้วย ศิลปะ วัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ประเพณี ความเชื่อหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา
ทั้งภาคทฤษฎี และปฏิบัติ โดยพัฒนาแหล่งเรียนรู้บนพื้นฐานที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวเกิด
กระบวนการเรียนรู้ คือ เกิดจาก และ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ของวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัด
เชียงราย การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ของวัด ชุมชน ภาครัฐ และเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในด้าน
ต่างๆน้อยมา อีกทั้งวัดยังขาดบุคลากรที่ชำนาญด้านภาษา และงบประมาณยังคงเป็นข้อจำกัดประการ
สำคัญในการพัฒนาวัด ตลอดจนยังมีการอนุรักษ์พุทธศิลปวัฒนธรรมการท่องเที่ยว

การจัดทำชุดความรู้เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธ ในจังหวัดเชียงราย พบว่ามีการจัดทำ
แผนผังการท่องเที่ยวทั้งในรูปแบบของแผ่นพับ โบว์ชาร์ โปสเตอร์ หนังสือ ทั้งเป็นรูปแบบออนไลน์
และออฟไลน์ เป็นการประชาสัมพันธ์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธในจังหวัดเชียงราย โดยมีเนื้อหา
เกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงพุทธ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวอาเซียน มี
องค์ประกอบหลัก คือ กระบวนการบริหารจัดการ, เหมาะสมกาลเทศะ, แหล่งเรียนรู้และการ
ท่องเที่ยวอาเซียน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษางานวิจัยเรื่องนี้ ซึ่งมีงานวิจัยที่สอดคล้องดังนี้คือ

ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และคณะ ได้ศึกษาศักยภาพและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยว
เชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปราง อำเภอกว๊านโดน และบ้านโดนปาหนัน อำเภอกว๊านโดน
จังหวัดสตูล ผลการศึกษาพบว่า แหล่งท่องเที่ยวของชุมชนบ้านทุ่งมะปรางและบ้านโดนปาหนันเป็น
แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แนว
ทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่คำนึงถึงศักยภาพด้านการท่องเที่ยวและความต้องการของ
นักท่องเที่ยว

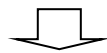
อิทธิพล โกมลิต ได้ศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา บ้านวังน้ำมอก จังหวัด
หนองคาย ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของบ้านวังน้ำมอก เกิดจากการ
รวมกลุ่มโฮมสเตย์ โดยอาศัยทุนทางสังคมที่เป็นจุดขาย

สุจิตราภรณ์ จุสปาโล ได้ศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในพื้นที่เกาะสาหร่าย จังหวัดสตูล โดยใช้วิธีการศึกษาข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ การ
สนทนากลุ่ม การประชุมระดมความคิดเห็นจากเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ผู้นำชุมชน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย มีดังนี้คือ

การวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธในจังหวัดเชียงราย

มีชุดคู่มือเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธในจังหวัดเชียงราย

มีการสร้างแอปพลิเคชัน และเว็บไซต์ ประชาสัมพันธ์
เกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวเชิงวิถีพุทธในจังหวัดเชียงราย

เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของวัด บ้าน โรงเรียน ชุมชน ราชการ
ในการอนุรักษ์สืบสาน ประเพณี วัฒนธรรม ในการส่งเสริม สนับสนุนการ
ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

สรุป

วัดและศาสนสถานที่สำคัญในจังหวัดเชียงรายที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงราย แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มวัดที่เป็นแหล่งเรียนรู้เชิงประวัติศาสตร์และพระพุทธศาสนา 2) กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นความเป็นพุทธศิลป์ 3) กลุ่มวัดที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเน้นศรัทธาความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรม และ 4) กลุ่มวัดที่เน้นการปฏิบัติธรรมและศาสนกิจ เส้นทางท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ใช้เส้นทางรถยนต์เป็นหลักในการเดินทาง แยกได้ 4 เส้นทาง ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวทางพระพุทธศาสนาในจังหวัดเชียงราย ได้แก่ ชื่อเสียง การโฆษณา แรงจูงใจและแรงกระตุ้นที่ทำให้อยากมาเที่ยว มีราคาถูก สถานที่สวยงาม

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ก. ควรนำข้อมูลที่ได้นี้ไปใช้ในการปรับปรุงเส้นทางและป้ายบอกทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวเนื่องจากบางพื้นที่เส้นทางยังไม่สามารถไปถึง

ข. ควรมีความมุ่งทำการศึกษาวิจัยในเรื่องการบริหารจัดการและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน เนื่องจากสถานที่เหล่านี้อยู่ในชุมชน จึงต้องการการมีส่วนร่วมในการพัฒนาเป็นอย่างมาก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้เกี่ยวกับมีชุดความรู้ และแอปพลิเคชัน เป็นการ แนะนำการท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงราย

References

- กรมการท่องเที่ยว. (2560). *แผนยุทธศาสตร์พัฒนาการท่องเที่ยว พ.ศ.2561-2564 ของกรมการท่องเที่ยว*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : วีไอพี ก๊อปปี้ปรี้น.
- กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา. (2562). *สถานการณ์ด้านการท่องเที่ยวเดือนธันวาคม 2562*. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- พระครูปริยัตติกิตติธารัง. (2563). *ทิศทางการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทย*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ที่บริษัทสุขุมและบุตรจำกัด.
- คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการจังหวัดเชียงราย. (2561). *แผนพัฒนาจังหวัดเชียงราย พ.ศ.2561-2564*. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ พิมพ์ลักษณ์.